

25 JAAR BIODIVERSITEITACTIE EN NATUURFONDS HAGELAND

Balans en terugblik

Luc Vervoort, stafmedewerker Natuurpunt Oost-Brabant

Beheerde natuurgebieden zorgen voor een kleurrijk feest

In 1985 wordt onze vereniging voor het eerst eigenaar van belangrijke natuur in haar werkingsgebied. Enkele percelen natte hooilanden en moeras (oppervlakte 2,5 hectare) in de Demervallei te Gelrode (Aarschot) komen – na lange en moeilijke onderhandelingen en met een wankel financieringsplan – uiteindelijk onder de hoede van de toenmalige Regionale Vereniging Natuur en Landschap en de Belgische Natuur- en Vogelreservaten. De prima resultaten die in de gehuurde natuurgebieden de Snoekengracht te Vertrijk (Boutersem) sinds 1976 en het Torfbroek te Berg (Kampenhout) sinds 1979 werden behaald, deden de vereniging besluiten om tot de oprichting over te gaan van een *Natuurfonds Hageland*. Vanaf dat moment werden onafgebroken financiële middelen gezocht en ingezameld om zelf gebieden aan te kopen.

Een kwarteeuw Natuurfonds Hageland (later 'Oost-Brabant') is een gepast moment om een balans op te maken.

Inzake behoud en ondersteuning van de biodiversiteit en het overleven van soorten is de balans zonder meer positief. Zo komen vandaag een 75-tal hogere plantensoorten (of meer dan 10% van de wilde flora in Oost-Brabant) enkel nog maar in beheerde natuurgebieden voor. Een zelfde verhaal voor mossen, paddenstoelen, vele kleinere insectensoorten en spinnen, libellen, dagvlinders... Ook verschillende vogelsoorten, zoogdieren en vissen zijn enkel nog te vinden in beheerde natuurgebieden. Maar zij leggen meteen één van de zwakten bloot van de beheerde natuurgebieden: te klein en te versnipperd! Groepen en soorten met een grote ruimtebehoefte vinden (nog?) niet de oppervlakte en processen die nodig zijn om zich duurzaam in stand te houden. We hebben dringend nood aan uitgestrektere en met elkaar verbonden natuurgebieden.

Daarbuiten de grote leegte

Het succes van de beheerde natuurgebieden valt des te meer op omdat de rest van het landschap de afgelopen 25 jaar van kwaad naar erger is geëvolueerd. Het beleid is er niet of onvoldoende in geslaagd om de biodiversiteit in het overige

landschap op peil te houden. Verstedelijking, versnippering, vermessing, vervuiling, verstoring... deden en doen verder hun slopende werk. En deze invloeden kunnen maar zeer moeizaam aan de rafelige grenzen van de beheerde natuurgebieden gestopt worden.

Onder de noemer 'biodiversiteit' vallen niet alleen de soorten maar vooral de natuurlijke processen die aanleiding geven tot deze soorten (en uiteindelijk hun functioneren in ecosystemen die zelfregulerende en producerende diensten leveren, o.a. aan de mens). Want deze soorten zijn het product van een langdurig geëvolueerde afstemming op een verscheidenheid aan 'processen en dynamiek' zoals ze zich op aarde voordoen. Of voordeden. Vele van die processen zijn lamgelegd en versterking is wellicht één van de grootste en nieuw onderkende bedreigingen van de biodiversiteit. Vooraanstaand onderzoek geeft aan dat voor het onderhouden van een hoogwaardige biodiversiteit – die ook maatschappelijk en economisch voldoende ondersteunend werkt – een landoppervlakte van ongeveer 10% vereist is, waar de klemtoon dus ondubbelzinnig gelegd wordt op hoogwaardige natuur. Daar staan we in Vlaanderen, dat één van de natuurarmste regio's van Europa is, nog ver van af.

Verder doen blijft de boodschap

Een natuurfonds voor aankoop van natuurgebieden heeft dus na 25 jaar nog niets aan belang ingeboet. Integendeel werd sindsdien bewezen dat het de meest effectieve maatregel is voor het vrijwaren van natuurwaarden in Oost-Brabant. Ontegensprekelijk zijn de beheerde natuurgebieden de sterkhouders van de biodiversiteit. Maar tevens geven ze mee de aanleiding tot het denken en handelen rond biodiversiteit in de brede zin, als katalysator voor natuurlijke en maatschappelijke processen. Deze gebieden zijn ook een houvast en een plaats voor zingeving en beleving voor de vele vrijwilligers, wandelaars, omwonenden en andere gebruikers. Er is dus zeker reden tot vieren. Met bijzondere dank aan iedereen die de afgelopen 25 jaar meehielp om dit tot een maatschappelijk zeldzaam succes te maken!

Biodiversiteit die alleen nog in beheerde natuurgebieden voorkomt: v.l.n.r. brede orchis, parnassia, bergnactorchis, bijenorchis, waterdriëblad, wateraardbei en dopheide. Foto's Ingrid Beerens, Pieter Abts, Staf De Roover en Josée Craenen

